

Sammanfattning av SG1121 Mekanik

Yashar Honarmandi

29 januari 2018

Sammanfattning

Denna sammanfattningen innehåller essentiella ekvationer i kursen SG1121.

Innehåll

1	Fundamentala koncepter	1
2	Kraftsystem	2

1 Fundamentala koncepter

Krafter En kraft $\mathbf{F}$ beskrivs av en vektor med belopp och rikting, samt en angreppspunkt.

Kraftmoment En kraft kan ha en viss vridningsförmåga med avseende på en punkt. Detta är kraftens kraftmoment. Dens storhet ges av

$$\mathbf{M}_O = \mathbf{r} \times \mathbf{F},$$

där O är punkten vi tänker oss att kraften vrider kring, $\mathbf{r}$ är vektorn från O till $\mathbf{F}$'s angreppspunkt och $\mathbf{F}$ är själva kraften.

Riktingen till kraftmomentet anger den positiva rotationsriktningen. Vad betyder detta? Jo, låt en linje gå genom O och parallellt med $\mathbf{M}$. Då skapar $\mathbf{M}$ en vridning mot klockan kring denna linjen.

Kraftmomentet ändras inte av att kraften förskjutas längs med dens verkningslinje. Detta ser man vid att låta den angripa i två punkter A, B på verkningslinjen.

$$\begin{aligned}\mathbf{M}_O &= \mathbf{r}_{OA} \times \mathbf{F} \\ \mathbf{M}'_O &= \mathbf{r}_{OB} \times \mathbf{F} \\ &= (\mathbf{r}_{OA} + \mathbf{r}_{AB}) \times \mathbf{F} \\ &= \mathbf{r}_{OA} \times \mathbf{F} + \mathbf{r}_{AB} \times \mathbf{F} \\ &= \mathbf{M},\end{aligned}$$

då den andra vektoren är parallell med $\mathbf{F}$.

Detta kan utvidgas till kraftmomentet kring en axel vid att välja en punkt P på axeln och beräkna kraftmomentet med avseende på denna punkten. Projektionen på axeln av detta kraftmomentet är oberoende av valet av P . Detta ser man vid att välja en ny punkt Q och beräkna

$$\begin{aligned}\mathbf{M}_P &= \mathbf{r}_{PA} \times \mathbf{F} \\ \mathbf{M}_Q &= \mathbf{r}_{QA} \times \mathbf{F} \\ &= (\mathbf{r}_{QP} + \mathbf{r}_{PA}) \times \mathbf{F} \\ &= \mathbf{r}_{QP} \times \mathbf{F} + \mathbf{r}_{PA} \times \mathbf{F}\end{aligned}$$

Man projicerar sen på axeln.

$$\begin{aligned}\mathbf{M}_Q \cdot \mathbf{e}_\lambda &= \mathbf{r}_{QP} \times \mathbf{F} \cdot \mathbf{e}_\lambda + \mathbf{r}_{PA} \times \mathbf{F} \cdot \mathbf{e}_\lambda \\ &= \mathbf{r}_{QP} \times \mathbf{F} \cdot \mathbf{e}_\lambda \\ &= \mathbf{M}_Q \cdot \mathbf{e}_\lambda,\end{aligned}$$

där $\mathbf{e}_\lambda$ är parallell med axeln. Detta är eftersom $\mathbf{r}_{QP}$ är parallell med $\mathbf{e}_\lambda$, och kryssprodukten vi beräknar då måste vara normal på båda dessa.

2 Kraftsystem

Ett kraftsystem är ett system av krafter som verkar på en kropp och deras angreppspunkter.

Ekvimomenta kraftsystem Två kraftsystem är ekvimomenta om

- $\sum(\mathbf{F}_i)_1 = \sum(\mathbf{F}_i)_2$, där subskriptet utanför parentesen bestämmer vilket kraftsystem kraften är i.
- $(\mathbf{M}_A)_1 = (\mathbf{M}_A)_2$, där $\mathbf{M}_A$ anger summan av alla kraftmoment med avseende på A .

Två ekvimomenta kraftsystem har samma moment i alla punkter eftersom

$$\begin{aligned}(\mathbf{M}_B)_1 &= (\mathbf{M}_A)_1 + \mathbf{r}_{AB} \times (\mathbf{F})_1, \\(\mathbf{M}_B)_2 &= (\mathbf{M}_A)_2 + \mathbf{r}_{AB} \times (\mathbf{F})_2 \\&= (\mathbf{M}_A)_1 + \mathbf{r}_{AB} \times (\mathbf{F})_1 \\&= (\mathbf{M}_B)_1.\end{aligned}$$

Kraftpar Ett kraftpar består av två lika stora och motsatt riktade krafter som ej ligger på samma linje. Kraftsumman är $\mathbf{0}$ och beloppet av det totala momentet är

$$M_O = dF,$$

där F är kraftens belopp och d är avståndet mellan linjerna de två krafterna ligger på. Man kan visa att momentvektorn ej beror på val av O , och därmed kan placeras var som helst i kroppen.

Förflyttning av krafter För ett kraftsystem av n krafter kan man flytta alla dessa till punkten A vid att för varje kraft $\mathbf{F}_i$ lägga till $\mathbf{F}_i$, $-\mathbf{F}_i$ i punkten A . Kraften i A och kraften i P_i bildar då ett kraftpar med moment $\mathbf{M}_i = \mathbf{r}_{AP_i} \times \mathbf{F}_i$ i punkten A . Momentet kan placeras i A eftersom beloppet av momentet för ett kraftpar ej beror av valet av punkt. Då finns även en $\mathbf{F}_i$ kvar. Resultatet blir att kraftsystemet är ekvivalent med en enkelt kraft och ett enkelt moment som ges av

$$\begin{aligned}\mathbf{F} &= \sum \mathbf{F}_i, \\ \mathbf{M} &= \sum \mathbf{r}_{AP_i} \times \mathbf{F}_i.\end{aligned}$$

Förflyttning till ny punkt Låt oss försöka flytta krafterna till en ny punkt. Det är klart att kraftsumman är den samma, och

$$\begin{aligned}
 \mathbf{M}_A &= \sum \mathbf{r}_{AP_i} \times \mathbf{F}_i \\
 &= \sum (\mathbf{r}_{AB} + \mathbf{r}_{BP_i}) \times \mathbf{F}_i \\
 &= \sum \mathbf{r}_{AB} \times \mathbf{F}_i + \sum \mathbf{r}_{BP_i} \times \mathbf{F}_i \\
 &= \mathbf{r}_{AB} \times \sum \mathbf{F}_i + \sum \mathbf{r}_{BP_i} \times \mathbf{F}_i \\
 &= \mathbf{r}_{AB} \times \mathbf{F} + \mathbf{M}_B
 \end{aligned}$$

Kraftskruven Om man vill förenkla ett system mest möjligt, dekomponera $\mathbf{M}$ i dess komponenter parallellt och vinkelrät på $\mathbf{F}$. Ersätt den vinkelräta komponenten med ett krafpar ett avstånd $d = \frac{M_{\perp}}{F}$ från den förra punkten. Då blir resultatet en kraft och ett kraftmoment på samma linje, och detta kallas en kraftskruv. Att det ursprungliga totala kraftmomentet och kraftsumman är ortogonala är ekvivalent med att systemet har en enkraftsresultant. Tillräckligheten kommer direkt från härledningen. Nödvändigheten visas om vi antar att det finns en enkraftsresultant, men $\mathbf{F} \cdot \mathbf{M}_A \neq 0$ i något A . Om enkraftsresultanten är i B ger detta

$$\begin{aligned}
 \mathbf{M}_A &= \mathbf{M}_B + \mathbf{r}_{AB} \times \mathbf{F} = \mathbf{r}_{AB} \times \mathbf{F} \\
 \mathbf{F} \cdot \mathbf{M}_A &= \mathbf{F} \cdot (\mathbf{r}_{AB} \times \mathbf{F}) = 0.
 \end{aligned}$$

Detta ger en motsägelse, och ekvivalensen är bevisat.